

Op zoek naar het Finse geheim

16 – 18 oktober 2002

Stichting Stedenlink, een netwerk van tien steden die voorop lopen op ICT-gebied, is drie dagen op pad in Finland. Met een groep wethouders en strategische beleidsambtenaren zijn we op zoek naar het geheim achter het Finse succes op het gebied van e-government en economie.

verslag:
Frans Nauta

11.30 uur, Schiphol

De groep staat klaar op Schiphol. Na vele maanden van voorbereidingen is dan eindelijk het grote moment daar: onderweg naar Helsinki. In de voorbereidingen ging het allemaal opvallend soepel, hopelijk blijft dat ook zo als we eenmaal in Finland zijn gearriveerd. Samen met de Nederlandse ambassade in Helsinki heeft Brenda Fischer-Campbell van The Immersion Lab het programma samengesteld, waarbij we ook nog de ervaringen van een trip van BZK in februari konden benutten. Het ziet er mooi uit.

12.00 uur, Schiphol

De groep checked in en ondertussen wordt er flink gebeld. Het kabinet Balkende hangt aan een zijden draadje door het voortdurende geruzie binnen de Lijst Pim Fortuyn. Bomhoff is net afgetreden als vice-premier, het wachten is op Heinsbroek en in de media wordt gespeculeerd dat het kabinet nog vandaag gaat vallen. Tegen de tijd dat we het vliegtuig instappen is het zover: het eerste kabinet Balkenende is gevallen.

16.00, Helsinki Vantaa-airport

Gezagvoerder Nauta (geen familie) zet vlucht KL 1169 netjes aan de grond. We zien de eerste sneeuw van het jaar, de temperatuur ligt rond het vriespunt, brrr. Naar het hotel, uitladen en daarna door naar Lasipalatsi waar het programma begint. De telefoons gaan en er wordt druk gebeld. In Nederland is het mediaspektakel rondom de val van het kabinet losgebarsten en is het zwarte en witte pietenspel in volle gang. Zalm claimt dat het de daadkracht van de VVD was die tot de val van het kabinet heeft geleid.

Finland facts

		Nederland
Inwoners (mln)	5,2	16,1
Grondgebied (km ²)	304.470	33,883
Inwoners per km ²	17,1	476
GDP (mld \$)	133,5	413
GDP per capita (\$)	25.800	25.800
Internetgebruikers (mln)	2.27 (1999)	8.7

Bron: CIA (<http://www.odci.gov/cia/publications/factbook/geos/fi.html>)

immersion
the
lab

Programma Woensdag 16 oktober

18.00 uur Lasipalatsi (<http://www.lasipalatsi.fi/english/>)

Een centrum voor cultuur en media in het hartje van de stad, in een gebouw uit de jaren dertig. Het is een monument van het functionele architectuur, vergelijkbaar met wat in Nederland het nieuwe bouwen heet. In het gebouw komen veel media samen: een Tv-studio, een bioscoop, een multimedia ruimte met gratis internet en een internationale leestafel en bedrijfjes gespecialiseerd in webdesign en webontwikkeling. Verder een aantal winkels, een paar cafés en een erg goed restaurant waar we later gaan eten. Het project is mede gefinancierd door de EU.

Aftrap

Wilbert Stolte, de voorzitter van Stedenlink, heet alle aanwezigen van harte welkom. We beginnen met een onderlinge kennismaking en iedereen wordt uitgenodigd om zijn of haar verwachtingen over de studiereis uit te spreken. Er is veel belangstelling voor de stand van het Finse e-governmentbeleid, voor de vorderingen op het gebied van breedband en de stand van zaken in het onderwijs. Allemaal zaken die ruimschoots aan bod komen in het programma.

Onderwijs en ICT

Marianna Kajantie, Deputy Director of Culture van de gemeente Helsinki en directrice en initiatiefneemster van Lasipalatsi, heet ons welkom. Na haar volgen twee presentaties over ICT in het onderwijs, die vanuit het centrum zijn geïnitieerd.

Liina Huovinen, Development Officer van de afdeling Onderwijs van Helsinki, presenteert de opleiding voor docenten in het primair en voortgezet onderwijs. De docenten worden vrij breed opgeleid, niet alleen e-mail en internet, maar ook basale multimedia vaardigheden (geluid en beeld) worden bijgebracht. Het gaat om een zeer groot programma, alle 4.000 docenten in de stad Helsinki worden opgeleid. 50% van deze groep wordt opgeleid tot het niveau van gevorderden, 10% wordt opgeleid tot expert. De bonus voor de docenten is dat er ze na de opleiding een laptop ontvangen (inmiddels 600 uitgereikt).

Essi Ryymin presenteert een tweede project. Het is de module Synergeia, een webbased leeromgeving. Er is nu een pilot gedraaid met zo'n 40 leerlingen die hoopgevende resultaten geeft; leerlingen blijken door het gebruik van de module beter in staat om vanuit verschillende perspectieven naar vraagstukken te kijken en daardoor ook een rijkere scope te hebben voor mogelijke oplossingen. De kinderen zijn erg enthousiast over de module. Wel gaat het om een arbeidsintensief proces, omdat leerlingen feedback halen bij experts buiten de school. De module wordt ontwikkeld als onderdeel van een breder EU-programma ITCOLE (Innovative Technology for Collaborative Learning and Knowledge Building, <http://www.euro-cscl.org/site/itcole>) dat gericht is op het ontwikkelen van nieuwe didactische modellen. Vanuit Nederland participeren de universiteiten van Amsterdam en Utrecht in het project. De resultaten van het programma komen tzt als open source software beschikbaar.

Ter afsluiting presenteert Marianna Kajantie ons een aantal van de projecten die in Lasipalatsi samenkomen:

Globalisator.net

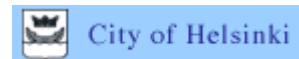
Een van de eerste portals naar internationaal nieuws, maar dan zonder reclame en commerciële filtering. Een typisch voorbeeld van publiek domein-denken waar de Finnen sterk in zijn.

<http://www.globalisator.net/>

De Cable Book Library

Speciale onderdeel van de bibliotheek van Helsinki, met zo'n twintig online computers die gratis toegankelijk zijn, een internationale leestafel,

<http://kirjakaapeli.lib.hel.fi/>

Boek kiosk met printing-on-demand

Een van de bijzondere faciliteiten in Lasipalatsi is een boekhandel waar boeken gedrukt worden terwijl je wacht. We ontvangen allemaal een boek met de ontstaansgeschiedenis van Lasipalatsi als mediacentrum, wat op die manier gedrukt is.

Restaurant

We verhuizen naar het restaurant, alwaar de nabespreking van start gaat en gespeculeerd wordt over de verkiezingsdatum.

Soda

Naast het hotel is een prettig café, waar de telefoons in werking worden gezet om te bellen met geliefde(n) en om de laatste verhalen over de kabinetscrisis te vernemen. En waar de eerste dag wordt geëvalueerd; het begin is in ieder geval goed.

In Nederland gaat het gerucht dat Heinsbroek met een eigen partij verder wil, samen met Wijnschenk. Uit opinieonderzoek zou blijken dat hij zo'n 10 zetels zou moeten kunnen halen.

Donderdag 17 oktober

Ministerie Financiën

Het Finse ministerie van financiën is verantwoordelijk voor het e-government beleid. Mr. Olli-Pekka Rissanen is de projectleider en verteld ons met de nodige humor over zijn werk.

Context

Finland is tamelijk decentraal georganiseerd. Vanuit de historie gegroeid wordt belasting in de Scandinavische landen geheven door de gemeenten, waardoor er ook vrij veel beleidsvrijheid is op lokaal niveau. Zo is het primair en voortgezet onderwijs een eigen bevoegdheid van gemeenten. Er zijn wel nationale richtlijnen voor het programma, maar de financiering is lokaal. Universiteiten zijn wel een nationale aangelegenheid.

Door de grote lokale autonomie zijn er eigenlijk geen goede nationale ambities te formuleren voor e-government. Het kan niet opgelegd worden aan een gemeente, want dat druist in tegen de eigen bevoegdheden van de lokale overheid. Aan de andere kant is er een groot belang voor e-government in Finland. Grote delen van het land zijn zeer dun bevolkt (gemiddelde dichtheid 17 inwoners per km²), dus veel burgers moeten nu grote afstanden afleggen om in contact te komen met de overheid. Als dat elektronisch kan betekent dat een grote verbetering voor veel Finnen. Omgekeerd is e-government voor de Finse overheid soms de enige manier om diensten bij de burger te krijgen.

Net als Nederland kent Finland vergaande wetten over transparantie en openbaarheid van overheidsinformatie, vergelijkbaar met WOB, alles is openbaar tenzij het expliciet uitgesloten is van openbaarheid.

Identificatienummer

Een cruciaal gegeven in Finland is dat er een standaard identificatienummer is, vergelijkbaar met het Nederlandse sofi-nummer. Dat nummer wordt, in tegenstelling tot Nederland, gebruikt wordt door zo ongeveer iedereen: kerk, vastgoedregistratie, woonregister, kranten voor abonnementen, autopapieren, zorginstellingen, sociale zekerheid, enzovoorts. Alles zit in een nationale database die door anderen gebruik kan worden mits je daar als burger toestemming voor geeft. Zo komt een adreswijziging bijvoorbeeld automatisch bij de krant terecht, die automatisch de krant op het nieuwe adres aflevert. De basis voor dit systeem is gelegd in de jaren 60.

Dankzij het systeem hoeven 3 miljoen Finnen (58% van de bevolking) geen belastingformulier in te vullen. Dat gebeurt elektronisch, de werkgevers, verzekeringsmaatschappijen, banken, sociale zekerheid, enzovoorts geven

jaarlijks hun gegevens door aan de belastingdienst. Dat scheelt niet alleen de burgers heel veel ellende, de Finse overheid bespaart hierdoor ook grote bedragen op de verwerking van gegevens.

ID-card

De volgende stap is de nationale identificatiekaart, die overal gebruikt kan worden waar identificatie nodig is, ook voor het internet. Het besluit is in 1998 genomen, in 1999 is de kaart ingevoerd. Het is een smartcard, maar op dit moment zijn er slechts 50.000 gebruikers tegenover 2,2 mln Finnen die elektronisch bankieren. De kaart is dus geen succes. Dat komt deels door de omslachtige procedure om de kaart te ontvangen (2 keer naar het politiebureau) en deels omdat de bestaande identificatiesystemen kennelijk redelijk voldoen. Het systeem wordt daarom eenvoudiger en gekoppeld aan de bankrekening van iemand in combinatie met een pincode.

TYVI: Company reporting

Finland heeft een goed lopend project om administratieve lasten voor het bedrijfsleven terug te dringen. Het systeem is gebaseerd op het nationale identificatienummer, waarbij er vier operators zijn die als informatiebroker fungeren tussen bedrijven die hun informatie door moeten geven en de verschillende overheidsdiensten. Elma (www.elma.net) is een van de vier operators, Helmi Salmi vertelt ons over het systeem.

Het gaat om zeer privacy-gevoelige informatie. De operators hebben toegang tot letterlijk alle informatie van de bedrijven en selecteren afhankelijk van de ontvanger (belasting, douane, overheidsstatistieken, pensioen verzekeringen, werkgeversvereniging, vakbonden) de combinatie van gegevens.

Het systeem kan alleen draaien bij goed ontwikkelde standaarden, die open moeten zijn zodat er concurrentie mogelijk is. Het ziet er erg goed uit; doordat alle data beschikbaar is bij de vier operators is het Finse bedrijvenregister geheel up-to-date, zonder dat bijvoorbeeld de tocht naar de Kamer van Koophandel nodig is.

SME-systeem

SME staat voor Small- and Medium-size Enterprises, MKB dus. De Finse overheid gaat voor deze bedrijven een standaard salarisadministratie ontwikkelen, dat gekoppeld kan worden aan alle bestaande systemen. Het systeem wordt gratis ter beschikking gesteld. Dat betekent dat een inkomstenderving voor administratiekantoren, vergelijkbaar met de gevolgen van de klantvriendelijkheid van de Belastingdienst in Nederland.

Succes: Information Society Advisory Board

Een belangrijke reden waarom e-government goed loopt in Finland is de Information Society Advisory Board. Daarin zitten zo'n 30 sleutelpersonen, die samen het beleid uitzetten. Daaronder hangt de Task Group on Online Government, waar het echte werk gebeurt.

Knelpunten

Toch zijn er ook een hoop barrières in Finland:

- Gemeenten te klein om te financieren
- hebben gebrek aan expertise
- er zijn nog geen 'proven models'
- management nog niet 'believer'

Het leiderschap is (net als in Nederland) dun gezaaid en technici spreken vaak niet de taal van beslissers. Ze vragen vanuit het perspectief van de bestuurders in onbegrijpelijke taal om heel veel geld en dat is dus erg kansarm. Daarom wordt er nu veel geïnvesteerd in de opleiding en intergratie van ICT-oplossingen in strategie.

11.00 uur, Espoo (www.espoo.fi)

Espoo is de snelst groeiende stad van Finland, er wonen nu zo'n 220.000 inwoners. De stad heeft een grote Technische Universiteit met 13.000 studenten, veel onderzoeksinstituten van zowel overheid als bedrijven en veel high-tech bedrijven. Het hoofdkantoor van Nokia staat ook in Espoo. Het gebouw waarin we ons bevinden is een technologiecentrum, een bedrijfsverzamelgebouw voor high-tech bedrijven. Aan de overkant van de straat staan barakken, dat zijn de gebouwen van een business incubator, waar kleine bedrijfjes uit de startblokken worden geholpen. In het gebied waarin we ons bevinden zijn op dit moment zo'n 300 startende bedrijven. In de woorden van onze gastheer, Kari Ruhoho (Director for Economic Development) is Espoo een knooppunt van leren, technologisch onderzoek en markt. Onder stedenbouwers geniet de stad bekendheid vanwege de wijk Tapiola die in de jaren '50 is gebouwd.

E-government

Simo Reipas is de projectmanager van het e-government programma E-spo. Het programma wordt ontwikkeld met TietoEnator, het grootste automatiseringsbedrijf in Scandinavië. De bevolking van Espoo is hoog opgeleid (40% universitair, landelijk is dat 23,3%) en dus zeer computer- en internetvaardig. De aanpak is zeer actiegericht: geen grootse studies maar gewoon diensten maken en die vervolgens testen. Zo ontstaan steeds meer diensten, die modules zijn van het complete pakket aan e-government diensten. Diensten die aan ons gedemonstreerd worden zijn o.a.:

- aanmelding voor kinderopvang (wettelijk geregeld dat gemeenten binnen vier maanden na aanmelding kinderopvang geregeld moeten hebben voor de ouders)
- reserveren van ruimte in publieke gebouwen (sportzaal, vergaderruimte, etc)
- reserveren van een afspraak in de agenda van je huisarts

Op een vraag vanuit de groep of de huisarts blij is met het systeem antwoord Reipas: "We don't care so much if the practitioner is happy with the new service; we want the citizens to be happy. And from our research it shows that they are".

osteri.net

Helena Rimali presenteert osteri.net. Het project is samenwerkingsverband van de gemeente Espoo met een aantal lokale bedrijven, de (hoge)scholen en de universiteit (Helsinki University of Technology) in Espoo. Het doel is om de kennis van al deze partijen te bundelen voor de ontwikkeling van ICT-'learning services', diensten om te leren via ICT. Zo wordt er gewerkt aan een webbased programma Natuurkunde voor het voortgezet onderwijs. Ook is er een basiscursus software-schrijven en een internet mediacursus. Het cursusmateriaal wordt bottom-up, in samenspraak met de docenten en studenten, ontwikkeld. De cursussen die ontwikkeld worden via osteri.net hebben voor de hogescholen en de HUT als doel om studenten te werven.

Espoo ICT-programma voor scholen

Ms. Arja Leminen is projectmanager ICT en onderwijs. Espoo streeft ernaar dat de kwaliteit van de scholen tot de nationale top behoort en ICT is een instrument om dat te ondersteunen. Ook hier de sheet met de nationale streefcijfers: 100% van de docenten is vaardig, 50% is advanced user en 10% expert. In Espoo werken zo'n 3.000 docenten die les geven op 108 scholen aan 30.000 leerlingen.

De aanpak die Espoo heeft gekozen om scholen te stimuleren tot een actief ICT-beleid is door alle scholen te verplichten om een ICT-strategie te ontwikkelen. In 2004 heeft elke school in de stad een ICT-strategie. Leminen benadrukt dat het uiteindelijke product vooral waarde heeft door het proces dat een school doorloopt als het een eigen ICT-strategie uitstippelt. De scholen worden daarbij ondersteund vanuit de gemeente.

Tegelijkertijd krijgen alle docenten een ICT-opleiding en wordt er hard gewerkt aan de ontwikkeling van onderwijsdiensten (content) zodat de hardware ook echt gebruikt kan worden. Een mooie praktische aanpak, die in recordtempo aan ons werd gepresenteerd doordat de vorige sprekers nogal uitliepen.

14.00 uur, Tekes (National Technology Agency)

Kari Tilla is directeur ICT van Tekes, de organisatie die de innovatiefondsen voor het bedrijfsleven toekent en via de geldstromen tegelijkertijd zorgt voor samenwerking tussen bedrijven. In totaal beheert Tekes € 386 mln per jaar. De cijfers die over het scherm schieten zijn imposant. Zo besteedt Finland 3,9% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) aan onderzoek en innovatie (O&I).

Ongeveer een kwart van het O&I-budget gaat naar ICT. Daarmee behoort het land tot de wereldtop, terwijl dat in Nederland bijvoorbeeld 1,9% scoort (wat overigens erg laag is in vergelijking met andere OESO-landen).

Het Finse beleid voor de kenniseconomie wordt uitgestippeld door de Science and Technology Policy Council, een soort SER maar dan speciaal gericht op onderwijs, onderzoek en innovatie. De STPC wordt voorgezeten door de president. Naast hem zitten onder andere de ministers van financiën, onderwijs en economie in de council, net als de directeur van Nokia en een aantal andere grote Finse bedrijven.

Het Finse onderwijs is zeer goed ontwikkeld, al het onderwijs is gratis, ook de hogescholen en de universiteiten. Een zeer hoog percentage studeert technische wetenschappen (ca 27%).

De resultaten mogen er zijn: In 1960 bestond 69% van de Finse export uit hout en papier, in 1980 was dat nog 45%, in 2000 27%. Inmiddels is high tech apparatuur de grootste exportsector met 31%. Maar daar doen de Finnen niet al te stoer over: "We were lucky", zegt Kari Tilla.

Kirsi Vähä-Pietilä, Senior Technology Adviser International, vertelt over de internationale strategie van Tekes. Finland ondersteunt bedrijven actief in alle regio's die interessant zijn voor high-tech producten en onderzoek. De EU wordt beschouwd als de thuismarkt, daarnaast is er veel aandacht voor de USA, Japan en opkomende landen als China, Korea en Israël. In al deze landen heeft Tekes een 'point-of-presence', waar ondernemers terecht kunnen die op weg geholpen willen worden bij de export van hun kennis en producten naar deze landen.

14.00 uur Väestörekisterikeskus: Population Register Centre

De directeur van dit Rijksbedrijf is Hannu Luntialad. Hij vertelde over toegevoegde waarde van een centrale Bevolkingsadministratie. Zoals het dit bedrijf betaamd was de toegang goed geregeld. We kregen elk een lijst van *visitors*. Uit dié lijst bleek dat alle deelnemende wethouders aan de reis tevens de *deputy mayors* van hun stad zijn (7 in getal), dit stond niet in onze eigen lijst.

Meest opvallend was dat meer dan de helft van de kosten (€ 12 mln) van de organisatie (ca 110 personen) gedekt wordt uit *commerciële activiteiten*. Bepaalde persoonsgegevens, met name adressen worden verkocht. Dat betekent dat als je in Helsinki een escort-bedrijf wilt opzetten, je de namen en adressen van vrouwen tussen 18 - 30 (?) tegen betaling kunt krijgen. Het lijkt er evenwel op dat de ethiek in Finland dit niet toelaat, want de man was verbaasd over de vraag. In Nederland kennen we de verkoop van naam-adres, naast de semi-overheid, slechts van b.v. universiteiten.

De dienst heeft diverse producten: zie www.fineid.fi Ook hier kwam naar voren dat de persoonskaart een tijdelijk verschijnsel zal zijn. Dat werd ons uitgebreid verteld door Pekka Jelekäinen. De Finnen verwachten dat de mobiele telefoon de oplossing zal zijn voor identificatie. Het mooie was dat zijn verhaal weer heel goed aansloot bij de eerdere beschouwing van het Ministerie van Financiën. (tekst Hans Koenders)

17.30 receptie ambassade

Na een uurtje 'vrij' in het programma vertrekt de bus naar het huis van Frank de Hoop-Scheffer, counselor op de Nederlandse ambassade in Helsinki (<http://www.netherlands.fi/>). Daar is een receptie voor Stedenlink. De Hoop-Scheffer verteld kort over de geschiedenis van Finland en het bescheiden

economisch wonder dat de Finnen de afgelopen twintig jaar hebben doorgemaakt. Verder memoreert hij typische Finse eigenschappen, zoals de directheid, de punctualiteit, het grote aantal mobiele telefoons (er zijn inmiddels meer mobiele telefoons dan mensen in Finland), de vele vrouwen in topfuncties en de spreekwoordelijke drankmisbruik onder de Finse mannen. Veel van de Finnen die ons in het programma hebben toegesproken zijn ook op de receptie aanwezig, waardoor het mogelijk is om nog wat dieper in te gaan op de presentaties die we de afgelopen twee dagen hebben gekregen.

18.30 uur Boottocht en bootberaad

Het avondprogramma is een boottocht, die ons in over de donkere wateren rondom Helsinki voert. Aan boord wordt er om te beginnen een overleg geïmproviseerd, om te praten over de Stedenlink-agenda voor het komende jaar. De zaken die de groep de afgelopen dagen heeft gezien blijken stof tot inspiratie. Ook is er onderling veel gesproken over de meerwaarde die Stedenlink kan hebben voor de verschillende lokale initiatieven. Er is duidelijk behoefte aan zaken als community tools, kleine internetapplicaties waarmee internet ingezet kan worden op het niveau van de buurt om de sociale kwaliteit te ondersteunen. Die kan iedere stad voor zichzelf gaan maken, maar het is vast slimmer om producten uit te wisselen. Heel concreet nodigt Amsterdam alle aanwezigen uit om langs te komen op een markt voor digitale diensten die de stad in november organiseert. Alles wat er de afgelopen jaren is ontwikkeld op het gebied van e-government wordt daar gepresenteerd en is beschikbaar voor wie wil.

Ook wordt er gesproken over 'de vierde laag'. De steden van Stedenlink hebben vergaande plannen voor de aanleg van breedband in hun gemeente. Dat leidt tot een aantal gezamenlijke vragen in de sfeer van techniek, exploitatiemodellen en de ontwikkeling van diensten. Als de proeven onderling verbonden zijn (letterlijk via glasvezels en figuurlijk via samenwerkingsovereenkomsten) kan er veel synergie worden bewerkstelligd. Door de proeven via glasvezels te verbinden ontstaat er sneller kritische massa voor de ontwikkeling van breedbanddiensten, wat een voorwaarde is voor alle proeven om te slagen.

Een goed gesprek kortom, wat zijn weerslag zal hebben op het werkprogramma van Stedenlink voor 2003.

De telefoons doen het ook op de boot. Het CDA lijkt het goed te doen in de peilingen, 51 zetels volgens een nieuwe peiling. Ook de VVD groeit in die peiling, terwijl de LPF verschrompelt tot minder dan 10 zetels. Een kabinet CDA-VVD lijkt er aan te komen. Als verkiezingsdatum wordt genoemd de tweede of derde week van december.

Vrijdag 18 oktober

9.00 Nokia

Erkki Ormala is Director Technology Policy. Daarvoor was hij secretaris van de Science and Technology Policy Council, het overlegorgaan dat verantwoordelijk is voor het Finse beleid op het gebied van de kenniseconomie.

Het bedrijf is een wereldberoemd voorbeeld van innovatie. Ontstaan in het dorpje Nokia, produceerde het bedrijf oorspronkelijk hout en papier en later rubber. Na de oorlog kwamen daar onder andere electriciteitskabels, TV's en uiteindelijke mobiele telefoons bij. In 1992 was Nokia een groot industrieel conglomeraat wat van alles en nog wat produceerde. Door de ineenstorting van de Sovjet-Unie raakte de Finse economie in een crisis en dreigde Nokia failliet te gaan. Het bedrijf besloot zich te richten op de mobiele telefonie en stootte alle andere bedrijven af. Tien jaar later is dat een gouden beslissing gebleken. Anno 2002 werken er bij Nokia 56.000 mensen, met een omzet van € 31 miljard. Circa 40% van de werknemers is Fins. Op dit moment heeft Nokia een marktaandeel van ca. 38% van de wereldmarkt voor mobiele telefonie. Concurrenten als Ericsson, Motorola en Siemens zitten allemaal onder de 10%. Bijzonder is dat Nokia de productie van de mobiele telefoons in eigen hand houdt: de eigen fabrieken veruit het meest efficiënt, dus outsourcing wordt alleen benut om piekcapaciteit te dekken.

NOKIA
CONNECTING PEOPLE

Nokia hecht zeer veel waarde aan research en development (R&D): in 2001 ging bijna 10% van de omzet naar R&D, bijna € 3 miljard. Het bedrijf heeft 54 R&D centers, in totaal is zo'n 35% van het personeel betrokken bij innovatie. Ca 50% van de R&D vindt plaats is in Finland.

In veel westerse landen is de markt voor mobiele telefonie verzadigd. In landen als Finland en Nederland is de grote groei achter de rug. De snelst groeiende markt voor mobiele telefonie is op dit moment China, met iedere maand 5 miljoen nieuwe subscribers.

E-government

Mobiele communicatie heeft zich in zeer korte tijd ontwikkeld tot een cruciale maatschappelijke voorziening. Er zijn een aantal voorwaarden om mobiele communicatie duurzaam te integreren in de samenleving. Allereerst een stabiele context, die gecreëerd wordt door open standaarden en open markten, met de overheid als scheidsrechter. Daarom steunt Nokia intensief het nieuwe platform voor open standaarden. Een van de problemen bij e-government is het ontbreken van internationale standaarden, waardoor ieder land een aparte set van standaarden en toepassingen ontwikkelt. Voor een internationaal opererend bedrijf als Nokia is dat erg lastig. Er is veel tempowinst te boeken als er internationale standaarden komen voor e-government, dan kan de mobiele telefoon eenvoudig gebruikt worden als platform voor dienstverlening door de overheid.

Mobiel internet

Groeit langzamer dan verwacht, maar aan de extreme groei van SMS is af te lezen dat mensen hun mobiele telefoon graag gebruiken voor data-toepassingen. Veel van die toepassingen moeten nog ontwikkeld worden of zijn op dit moment nog te onhandig. Echte killer-applicaties zijn er volgens Ormala niet, het gaat om de optelsom van kleine dingen. Dat geeft uiteindelijk de kritische massa die mobiel internet een succes zullen maken.

Succes

Een belangrijke verklaring voor het succes van Nokia is het beleid van de Finse regering. Om te beginnen is het Finse onderwijs zeer goed, waardoor er veel talent op de arbeidsmarkt is. Daarnaast besteedt Finland zo'n 1% van het BBP aan ICT-research. Daardoor is er een zeer grote kennisbasis in het land, waardoor veel Nokia onderzoek in Finland plaatsvindt. Ormala is heel stellig: "Zonder de Finse overheid was Nokia nooit geweest wat het nu is".

11.00 uur, Arabianranta

Arabianranta is de Finse Kenniswijk, Kari Raina is de directeur en geeft de aftrap. Het gaat om een ambitieus stedelijk vernieuwingsproject rondom de oude Arabian-fabrieken, waar het in designerkringen zo geliefde Arabia-servies oorspronkelijk werd gefabriceerd. Het is een groot project wat na afronding in 2010 onderdak zal bieden aan zo'n 12.000 inwoners, 8.000 banen en zo'n 6.500 studenten. Arabianranta moet het grootste designcentrum van de Baltische regio worden; de studenten volgen veelal opleidingen die met design te maken hebben en 20% van de banen zal design-georiënteerd zijn. De ontwikkeling van het gebied is een publiek-private samenwerking, waarvoor het bedrijf Art and Design City Helsinki Ltd. is opgericht.

Ftth

Petri Sollman is manager bij Nordic, het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de ICT-infrastructuur van Arabianranta. In een zeer down-to-earth presentatie zet hij uiteen hoe de ICT-infrastructuur in de wijk wordt opgezet. Alle woningen krijgen Fiber-to-the-Home. De snelheid van het netwerk op het Arabianranta-terrein is 1 Gb, de huisaansluitingen zijn 10 Mb, wat indien nodig verhoogd kan worden naar 100Mb. De snelheid naar het internet is 10Mb, waarbij 100 bedrijven het kanaal delen en 200 bewoners. Als het gebruik toeneemt kunnen er uiteraard minder

delen en 200 bewoners. Als het gebruik toeneemt kunnen er uiteraard minder bedrijven of bewoners het kanaal delen.

De infrastructuur wordt gebouwd door het energiebedrijf van Helsinki, Nordic huurt de capaciteit op de lijn. Er ligt vanuit het verleden multinode fiber, de nieuwe infrastructuur wordt uitsluitend single node.

De prijs wordt € 38,5 10 Mb area connection en 10 mb internet en email. In toekomst zal ook telefoon aangeboden worden via het netwerk, voor € 9,95 per maand. De aanlegkosten zijn zo'n € 320.

Helsinki Virtual Village

De portal van Arabianranta, www.helsinkivirtualvillage.fi, is ontwikkeld op basis van een pakket van Teamware. Anna Ferguson presenteert de website die fungeert als uitvalsbasis van de virtual community rondom Arabianranta. De site is gebouwd rond de 'dog-owner' theorie; een hondenbezitter is altijd geïnteresseerd om andere hondenbezitters te ontmoeten. Er zijn dus een groot aantal mogelijkheden om te participeren in communities op basis van persoonlijke voorkeuren. Op dit moment wordt dat al vrij intensief gebruikt door verschillende kleine bedrijfjes in Arabianranta, die door hun diensten te integreren een grotere klantenkring kunnen bedienen. De site is alleen volledig in het Fins, dus het is voor ons wat lastig om te achterhalen wat er goed werkt en wat niet. Een [Engelstalige toelichting](#) op de website van Teamware geeft iets meer inzicht.

13.30 Rondleiding Arabia-museum en centrum

De telefoons rinkelen, de email wordt gechecked. De LPF probeert zwarte pietten richting Balkenende en Zalm te schuiven, Leefbaar Nederland wil misschien wel met Heinsbroek in zee en de datum van de verkiezingen wordt misschien toch januari.

Ondertussen wandelen de delegatieleden door het Arabia-museum en kopen wat cadeautjes voor het huisfront in de verschillende winkels en galeries. Het wordt tijd om naar huis te gaan. Om 15 uur vertrekt de bus richting het vliegveld.

16.00, Helsinki Vantaa-airport

Tweeëneenhalve dag lezingen en praten is en blijft vermoeiend. Na een soepele vlucht terug kan iedereen aan een welverdiend weekend beginnen.

Een van de opvallende dingen na deze paar dagen is de ingetogenheid waarmee de Finnen heel praktisch aan de slag zijn. Alles is zo rustig, maar ondertussen wordt er hard gewerkt met een duidelijke visie.

In Nederland heeft Jeltje van Nieuwenhoven aangekondigd misschien tóch PvdA-leider te willen worden, spelen Zalm en Balkenende de bal terug naar de LPF en blijft Klaas de Vries óók beschikbaar als PvdA-leider. En het bleef nog lang onrustig in Nederland. Maar wordt er ook hard gewerkt met een duidelijke visie?

Met bijzondere dank aan:

Brenda Fischer-Campbell - The Immersion Lab
Hans Koenders - gemeente Enschede
Manon Genee - Projectbureau Stedenlink
Douwe Wielenga - Projectbureau Stedenlink
Frank de Hoop Scheffer - Nederlandse ambassade Helsinki
Mrs. Carita Teperi - Nederlandse ambassade Helsinki

